

ვალერი სამოილოვის რუსეთის
ცინააღმდეგ

Case of Valeriy Samoylov V. Russia

პირველი სექტი

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 57541/09)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2012 წლის 24 იანვარი

საბოლოო ვერსია

24/04/2012

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის
შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას

საქმეზე ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (პირველი სექცია) პალატაშ
შემდეგი შემადგენლობით:

პირ ლორენზენი, თავმჯდომარე,
ანატოლი კოვლერი,
ელიზაბეტ სტეინერი,
მირიანა ლაზაროვა ტრაიკოვსკა,
ჯულია ლაფრანკე,
ლინოს-ალექსანდრე სიცილიანოსი,
ერიკ მოსე, მოსამართლეები,
და სორენ ნილსენი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2012 წლის 4 იანვარს და ამავე დღეს
გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი №57541/09, რომელიც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის საფუძველზე, რუსეთის წინააღმდეგ წარადგინა რუსეთის მოქალაქემ, ბ-ნმა ვალერი ნიკოლაევიჩ სამოილოვმა (შემდგომში „განმცხადებელი“) 2009 წლის 30 სექტემბერს.

2. განმცხადებლის წარმომადგენლები იყვნენ ქ-ნი ო. მიხაილოვა და ქ-ნი ა. პოლოზოვა, რომელებიც მოსკოვში ენერგეტიკული სამსახურის მიერ მიმდინარებას. რუსეთის მთავრობა (შემდგომში „მთავრობა“) წარმომადგენილი იყო ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში სახელმწიფო წარმომადგენლის – ბ-ნი იური ზაიცვეის მიერ.

3. 2010 წლის 22 აპრილს პირველი სექციის თავმჯდომარემ გადაწყვიტა, წინამდებარე განაცხადისთვის პრიორიტეტი მიენიჭებინა და ამის შესახებ მთავრობას შეატყობინა. ასევე გადაწყდა, რომ განაცხადის არსებითი მხარე და დასაშვებობის საკითხი ერთდროულად განეხილათ, მუხლი 29, §1).

4. 2010 წლის 17 ივნისს პალატის თავმჯდომარემ, რომელსაც წინამდებარე საქმე დაეწერა, გადაწყვიტა სასამართლოს რეგლამენტის 39-ე მუხლის თანახმად, არ დაეწესებინა მოპასუხე სახელმწიფოსთვის დროებითი ღონისძიება, რომელიც განმცხადებელმა მოითხოვა (პატიმრობიდან გათავისუფლება).

ვაკტები

I. საქმის გარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1958 წელს. ის მოთავსებულია დაუზუსტებელ საპატიმრო დაწესებულებაში.

A. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის მიმართ

6. განმცხადებელი იყო მოსკოვის რაიონული პროკურორი, ის პენსიაში 2006 წელს გავიდა.

7. ხელისუფლების წარმომადგენლებმა რამდენიმე პირის მიმართ დაიწყეს სისხლის სამართლებრივი დევნა დიდი ოდენობით რისი, მითვისებისა და სამსახურებრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების ეჭვის საფუძველზე, რაც ჩაიდინა ორგანიზებულმა დანაშაულებრივმა ჯგუფმა სახელმწიფო თანამდებობის პირთა შემადგენლობით (იხ. ასევე ქვემოთ §17). განმცხადებელი მოწმის სახით დაიკითხა 2007 წლის სექტემბერში.

8. ხელისუფლების წარმომადგენლების განცხადებით (იხ. ქვემოთ §25), 2007 წლიდან მოყოლებული, განმცხადებელი დაკითხვის შესახებ გაგზავნილ უწყებას არ ემორჩილებოდა და არ ცხოვრობდა რეგისტრირებულ მისამართზე.

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

9. 2008 წლის 14 მარტს გამომძიებელმა G.-მ გამოიტანა დადგენილება, რომლის საფუძველზეც, განმცხადებელს ზემოხსენებული სისხლის სამართლის პროცესში ბრალდებულის სტატუსი მიენიჭა. იმავე დღეს გამომძიებელმა მიიღო დადგენილება, რომლითაც განმცხადებელს აეკრძალა თავისი საცხოვრებელი ქალაქის დატოვება და დაეკისრა სათანადო ქცევის ვალდებულება (იხ. ასევე ქვემოთ, გვ. 59). აღნიშნული დადგენილების მიხედვით:

“[განმცხადებელი] დარეგისტრირებულია შემდეგ მისამართზე..... საგამოძიებო ორგანოების მცდელობის მიუხედავად, ვერ მოხერხდა მისი ფაქტობრივი ადგილ-სამყოფელის დადგენა. არსებობს საფუძვლიანი ეჭვი, რომ ის ცდილობს, თავი აარიდოს მართლმსაჯულებას. შესაბამისად, გამომაქვს დადგენილება საცხოვრებელი ქალაქიდან გასვლის აკრძალვისა და სათანადო ქცევის მოთხოვნის შესახებ”.

განმცხადებლის მტკიცებით, იმ დროისთვის არც ის და არც მისი ადვოკატი არ იყვნენ ინფორმირებული აღნიშნულ დადგენილებასთან დაკავშირებით.

10. იმავე დღეს, გამომძიებლის მოთხოვნით, განმცხადებლის სახელი შეიტანეს სახელმწიფო ძებნილთა სიაში. ბრძანება აღსრულდა 2008 წლის 1 აპრილს.

11. განმცხადებლის მტკიცებით, აღნიშნული დროის მანძილზე ის არ იმყოფებოდა მიმაღვაში, გადიოდა მკურნალობის კურსს საავადმყოფოში და მონაწილეობდა საზოგადოებრივ ღონისძიებებში, მაგალითად, 2008 წლის 14 მარტს ესწრებოდა პროექტურის სამსახურის 75-ე იუბილეს, სადაც მას მოსკოვის პროექტორმა ღირსების სერტიფიკატი გადასცა.

12. 2008 წლის 17 მარტს განმცხადებელი შეხვდა გამომძიებელ G.-ს, ვინც მას გადასცა უწყება, რომლის მიხედვითაც ის, დაკითხვის მიზნით, უნდა გამოცხადებულიყო 2008 წლის 24 მარტს. აღნიშნულ დღეს განმცხადებელი №52-ე საავადმყოფოში მოათავსეს. იმავე დღეს გამომძიებელმა K.-მ დაკითხა განმცხადებლის ვაჟიშვილი, რომელმაც განაცხადა, რომ განმცხადებელი მოათავსეს საავადმყოფოში, რომლის მისამართიც მან არ იცოდა.

13. 2008 წლის 8 აპრილს განმცხადებელი გადაიყვანეს სამხედრო ჰოსპიტალში.

14. გამომძიებლი K.-ს მოთხოვნის საფუძველზე, ქალაქის საავადმყოფომ მას აცნობა, რომ განმცხადებელი 2008 წლის 24 მარტიდან 7 აპრილამდე მოთავსებული იყო საავადმყოფოში. შემდეგი მოთხოვნის საფუძველზე, 2008 წლის 23 აპრილს სამხედრო ჰოსპიტალმა გამომძიებელს აცნობა, რომ განმცხადებელი აღნიშნული ჰოსპიტლის პაციენტი იყო 2008 წლის 8 აპრილიდან. მკურნალობის კურსი უნდა დასრულდებულიყო 2008 წლის 30 აპრილს.

15. გამომძიებელი G.-ს უწყებებთან დაკავშირებით, რომლითაც განმცხადებელს მოეთხოვებოდა გამოცხადება 2008 წლის 24 აპრილს, დაკითხვის მიზნით, მისმა ადვოკატმა განაცხადა, რომ განმცხადებელი სტაციონარულ მკურნალობას გადიოდა სამხედრო ჰოსპიტალში. ადვოკატმა მოითხოვა იმ ბრძანების გაუქმება, რომლის საფუძველზეც განმცხადებლის სახელი შეიტანეს სახელმწიფო ძებნილთა სიაში.

16. იმავე დღეს, ანუ 2008 წლის 24 აპრილს, დაკავების უფლებამოსილების მქონე თანამდებობის პირებმა განმცხადებელი დღის 4 საათზე ჰოსპიტლიდან საგამოძიებო დეპარტამენტში წაიყვანეს. დაკავების შესახებ ოქმი შემდეგი შინაარსისა იყო:

“დაკავება განხორციელდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 91-ე მუხლის პირველი და მეორე პუნქტების თანახმად, რადგან თვითმხილვებისა და აღნიშნეს, რომ [განმცხადებელი] იყო სამართალდამრღვევი, ის ცდილობდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებსს და მისი სახელი შეტანილი იყო სახელმწიფო ძებნილთა სიაში. თავისუფლების შემთხვევაში, [განმცხადებელი] გააგრძელებდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებას ისევე, როგორც თავის დანაშაულებრივ ქმედებებს, დაემუქრებოდა სისხლის სამართლის პროცესის სხვა მონაწილეებს, გაანადგურებდა მტკიცებულებებს და სხვაგვარად შეუშლიდა ხელს სამართალწარმოებას”.

განმცხადებელმა ოქმზე წერილობითი კომენტარი გააკეთა, სადაც აღნიშნა, რომ თვითმხილვების ის არ ამოუცნიათ; რომ იგი ცხოვრობდა მოსკოვში, თავის ბინაში, და არ უცდია მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდება. განმცხადებელს გადასცეს გამომძიებლის დადგენილება, სადაც ჩამოთვლილი იყო მის წინააღმდეგ ბრალდებები. აღნიშნულის შემდეგ განმცხადებელი, წაყენებულ ბრალდებებთან დაკავშირებით, ადვოკატის თანდასწრებით შუალამემდე დაკითხვაზე იმყოფებოდა. განმცხადებელმა დეტალური ინფორმაცია წარმოადგინა მის მიმართ ბრალდებებსა და სხვა შესაბამის საკითხებზე. მან ასევე გააცხადა, რომ ის აიძულეს, დაეტოვებინა სამხედრო ჰოსპიტალი, განმცხადებელი ითხოვდა ჰოსპიტალში დაბრუნებას ან სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფას.

17. განმცხადებელს ბრალად ედებოდა ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა, რომელშიც, სხვათა შორის, მონაწილეობდნენ რაიონული პროკურორი, გამომძიებელი და რამდენიმე მაღალმინისანი. საგამოყალიბებული პრგანოს განცხადებით, აღნიშნულ ჯგუფს ჩამოყალიბებული ჰქონდა სტრუქტურა, ის შედგებოდა სტაბილური წევრებისგან, რომელთაც დანაშაულებრივ ქმედებებში განაწილებული ჰქონდათ როლები, ჯგუფს დადგენილი ჰქონდა დისციპლინის წესები, გეგმები, რომლებიც მოიცავდა ასევე სხვა პირთა მონაწილეობას, მათ შორის, სამართალდამცევლი სტრუქტურების თანამშრომლებისაც. საგამოიყებო ორგანოს განცხადებით, 2007 წლის დასაწყისში დაიწყო ფიქტიური სისხლის სამართალწარმოება, რამდენიმე კერძო კომპანიის შენობებში ჩატარდა ჩხერეკა, ქონების ჩამორთმევა, ასევე, არამიზნობრივად იქნა გამოყენებული ქონება. განმცხადებელს ბრალი წაუყენეს სისხლის სამართლის კოდექსის 159-ე მუხლის მე-4 პუნქტის საფუძველზე (ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის მიერ ჩადენილი ან დიდი ოდენობითი მითვისება), ასევე 286-ე მუხლის მე-3 პუნქტისა და 33-ე მუხლის მე-4 პუნქტის ერთობლიობის საფუძველზე (უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების წაქეზება, რამაც სერიოზული ზიანი გამოიწვია) და 210-ე მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე (დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა).

18. გამომძიებელი მოითხოვდა განმცხადებლის უწყვეტ პატიმრობას, რადგან ის 2007 წლის იანვრიდან იყო ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრი, რომელმაც საჯარო მოსამსახურების დახმარებით, სხვადასხვა თაღლითობა ჩაიდინა. გამომძიებელმა ასევე ყურადღება მიაპყრო შემდეგ ფაქტს: განმცხადებელმა დაარღვია აღკვეთის ღონისძიება, რომ ის იყო პროკურორი, ასევე იმას, რომ მას მჭიდრო კორუფციული კავშირები ჰქონდა პროკურატურისა ან სამართალდამცველ ორგანოთა სისტემებთან. აღნიშნულს გამომძიებელი განმცხადებლის სატელეფონო საუბრების მოსმენის შედეგად გაკეთებული ჩანაწერების საფუძველზე ამტკიცებდა.

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

19. 2008 წლის 25 აპრილს მოსკოვის ზამოსკვორეცვის რაიონული სასამართლოში გამართულ მოსმენაზე სასამართლომ დაადასტურა განმცხადებლის პატი-მრობის კანონიერება და მისი ვადა გააგრძელა შემდეგი პირობების თანახმად:

“ვითვალისწინებთ რა წაყენებული ბრალდებების სიმძიმეს, ჩადენილი სამართალ-დარღვევების საზოგადოებრივ საშიშროებას, საქმის ფაქტობრივ გარემოებებსა და იმას რომ, განმცხადებლის სახელი შეტანილი იყო ძებნილთა სიში, გვაქვს საქმარისის მიზეზი, რათა ვიფიქროთ, რომ თავისუფლების შემთხვევაში ის თავს აარიდებს მართლმსაჯულებას, ზეგავლენას მოახდენს მოწმებზე ან სხვა ბრალ-დებულებზე ან სხვაგვარად შეუშლის ხელს სამართალნარმოებას. სასამართლო იზიარებს, რომ გამომძიებლებმა პირველად 2008 წლის 23 აპრილს შეიტყვეს გან-მცხადებლის სამედიცინო დანესებულებაში მოთავსების შესახებ, №52-ე ჰოსპი-ტალში მის გადაყვანაზე კი საგამოძიებო ორგანო ინფორმირებული იქნა მხოლოდ განმცხადებლის ჰისპიტლიდან გამოწერის შემდეგ. იმ დროს, როდესაც საგამო-ძიებო ორგანომ დადგინდება მიიღო განმცხადებლის ადგილსამყოფელის დად-გენის თაობაზე, აღნიშნული ინფორმაცია ცნობილი არ იყო”.

20. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ყოველივე ზემოაღნიშნული. მისი განცხა-დებით, პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ გაუხილავს რაიმე მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ის აპირებდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებას. განმცხადებლის მტკიცებით, მას მოსკოვში ჰქონდა მუდმივი საცხოვრებელი, შესაბამისი ორგანო მისი ადგილსამყოფელის შესახებ ინფორმა-ციას ფლობდა, რადგან მისი მობილური ტელეფონი ისმინებოდა. არ არსებობდა მისი სახელის ძებნილთა სიაში შეტანის მიზეზი, რადგან 2008 წლის 17 მარტს ის დაკითხა გამომძიებელმა. ნებისმიერ შემთხვევაში, 2008 წლის 14 მარტამდე განმცხადებელს სისხლის სამართლის საქმეში მოწმის სატატუსი ჰქონდა და, შესაბამისად, არ იყო ვალდებული, საგამოძიებო ორგანოსთვის თავისი ადგილ-სამყოფელის შესახებ ეცნობებინა.

21. 2008 წლის 15 მაისს მოსკოვის საქალაქო სასამართლომ ძალაში დატოვა პატიმრობის გადაწყვეტილება.

22. 2008 წლის 30 მაისს განმცხადებელს უფლება მიეცა, გასცნობოდა სისხლის სამართლის საქმის მასალებს.

23. 2008 წლის 19 ივნისს რაიონულ სასამართლოში ჩატარდა სხდომა. გა-მომძიებლის მტკიცებით, განმცხადებელი პატიმრობაში უნდა დარჩენილიყო კი-დევ ერთ თვით. აღნიშნული დრო საჭირო იყო, რათა ბრალდებულები და მათი ადვოკატები გასცნობოდნენ საქმის მასალებს და სისხლის სამართლის საქმის განმხილველი სასამართლოსთვის გადაცემამდე მომზადებულიყო საბრალდე-ბო დასკვნა. გამომძიებლის განცხადებით, ბრალდების სიმძიმისა და სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა გათვალისწინებით, პატიმრობის საფუძვლები კვლავ არსებოდდა. რაიონულმა სასამართლომ – იმის გათვალისწინებით, რომ საგამოძიებო ორგანოს მეტი დრო სჭირდებოდა გამოძიების დასრულებისთვის – განმცხადებელს პატიმრობა გაუგრძელა 2008 წლის 13 აგვისტომდე. სასამართ-ლომ ასევე მიუთითა ბრალდების სიმძიმესა და იმ ფაქტზე, რომ განმცხადებლის სახელი ძებნილთა სიაში იყო.

24. იმავე საფუძვლებით, 2008 წლის 11 აგვისტოს რაიონულმა სასამართლომ პატიმრობა გააგრძელა 2009 წლის 13 იანვრამდე. 2008 წლის 30 დეკემბერს კი განმცხადებლის პატიმრობის ვადა გაგრძელდა 2009 წლის 24 აპრილამდე.

25. 2009 წლის 11 მარტს საქალაქო სასამართლომ, მოიშველია რა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-7 პუნქტი (იხ ქვემოთ წ57), განმცხადებლის პატიმრობა გააგრძელა 2009 წლის 13 მაისამდე. სასამართლომ დაადგინა:

”[განმცხადებელს] წაყენებული ჰქონდა ბრალდება სერიოზული დანაშაულების ჩადენაში....წინამდებარე საქმე განსაკუთრებით რთულია და მოიხოვა ბევრი საგამოძიებო მოქმედება, კომერციულ საქმიანობასთან დაკავშირებული დიდი რაოდნობით დოკუმენტების შეფასება. საქმის მასალები შედგება 190 ტომის-გან. ბრალი წაეყენა 15 ადამიანს. წინამდებარე საქმის განსაკუთრებული ხასიათი აშკარაა. [განმცხადებელს] ბრალი წაუყენეს სამი დანაშაულის ჩადენაში. ის საქმეს 2008 წლის 30 მაისიდან ეცნობოდა, საგამოძიებო მოქმედებები გაუმართლებლად არ გადადებულა, განმცხადებელს დროულად მიეცა საქმის მასალების გაცნობის შესაძლებლობა. შესაბამისი განრიგის მიხედვით, ბრალდებულები საქმეს ეცნობიან ყოველდღიურად, გარდა შაბათ-კვირისა და ოფიციალური დასვენების დღეებისა.

საგამოძიებო ორგანოს ვერსიით, დანაშაულები ჩაიდინა ორგანიზებულმა დანაშაულებრივმა ჯგუფმა. პატიმრობის გაგრძელების საფუძვლები კი კვლავ არსებობდა.

2007 წლის სექტემბერში [განმცხადებელი] მოწმის სახით დაიკითხა. 2007 წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული საგამოძიებო ორგანო უწყებებს უგზავნიდა განმცხადებელს, რაც დადასტურებულია [განმცხადებლის] მეუღლის მიერ, თავად უწყებებისა და სხვა ანგარიშების საფუძველზე. [განმცხადებლი] არ გამოცხადებულა დაკითხვაზე, არ იმყოფებოდა რეგისტრირებულ მისამართზე, მისი ადგილ-სამყოფელი ვერ დადგინდა. აღნიშნული მიზეზების გამო 2008 წლის 14 მარტს მისი სახელი შეიტანეს ძებნილთა სიაში.

ზემოაღნიშნული მიზეზები საკმარისია დასკვნისათვის, რომ განმცხადებლის პატიმრობიდან გათავისუფლების შემთხვევაში, ის თავს აარიდებს მართლმსაჯულებას. მეტიც, აუცილებელია საქმის მასალების გაცნობის დასრულება. განმცხადებელმა შესაძლოა გააგრძელოს თავისი დანაშაულებრივი ქმედებები. ალტერნატიული აღკვეთის ღონისძიებათა გამოყენება კი საკმარისი არ იქნება”.

26. 2009 წლის 14 აპრილს რუსეთის უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა 2009 წლის 11 მარტის გადაწყვეტილება წინასწარი პატიმრობის შესახებ.

27. 2009 წლის 20 აპრილს საქალაქო სასამართლომ გააგრძელა 5 ბრალდებულის - მათ შორის, განმცხადებლის - პატიმრობა 2009 წლის 13 აგვისტომდე, სასამართლომ მიუთითა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლზე, ახსენა საქმის სირთულე, რომ დანაშაულები ხდებოდა დიდი ხნის განმავლობაში, და რომ ზოგიერთ ბრალდებულს ესაჭიროებოდა დრო საქმის მასალების გაცნობის დასასრულებლად. სასამართლომ უარი განაცხადა გირაოს გამოყენებაზე, მათ შორის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გათვალისწინებით.

28. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ზემოაღნიშნული. მისი მტკიცებით, პატიმრობა არ შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილ 12 თვეზე მეტანს. 2009 წლის 1 ივნისს უზენაესმა სასამართლომ არ გაითვალისწინა აღნიშნული არგუმენტები და ძალაში დატოვა 2009 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილება პატიმრობის შესახებ.

29. 2009 წლის 23 ივლისს სისხლის სამართლის საქმე გადაეცა საქალაქო სასამართლოს. სასამართლო პროცესი დაიწყო 2009 წლის 5 აგვისტოს. ამ დღეს

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

სასამართლომ არ დაკამაყოფილა განმცხადებლების განცხადებები გათავისუფლებასთან დაკავშირებით და აღკვეთის ღონისძიება უცვლელი დატოვა. სასამართლომ მიუთითა ბრალდებების სიმძიმეზე – არსებობდა რისკი, რომ ბრალდებულები თავს აარიდებდნენ მართლმსაჯულებას; რამდენიმე მათგანი – მათ შორის, განმცხადებელიც – საჯარო მოხელის პოზიციის გამოყენებით, ზეგავლენას მოახდენდა დაზარალდებულებსა და მოწმებზე. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 255-ე მუხლზე მითითებით, სასამართლომ დაადგინა:

“ბრალდებების სიმძიმისა და რაოდენობის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე აღძრავს საზოგადოებრივ ინტერესს, რაც უდანაშაულობის პრეზუმაციის მიუხედავად, მოითხოვს [ბრალდებულების] თავისუფლების შეზღუდვას და არ იძლევა ნაკლებად მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას.”

30. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ზემოაღნიშნული. მისი მტკიცებით, სასამართლო არ ეყრდნობოდა არც ერთ სარწმუნო ფაქტს, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი იქნებოდა ზემოხსენებული რისკების არსებობის დადასტურება, და მისი პატიმრობა 2009 წლის 14 აპრილის შემდეგ იყო უკანონო. 2009 წლის 30 სექტემბერს უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა სასამართლოს გადაწყვეტილება.

31. 2010 წლის 13 იანვარს საქალაქო სასამართლომ გააგრძელა განმცხადებლისა და სხვა ბრალდებულების წინასწარი პატიმრობის ვადა. პატიმრობის შესახებ გადაწყვეტილებაში ვკითხულობთ:

“ბრალდებულთა რაოდენობის, ბრალდებების სიმძიმისა და სიმრავლის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე განსაკუთრებული ხასათისაა (საქმის მოცულობისა და სირთულიდან გამომდინარე) ... ბრალდებულთა პატიმრობის ვადის გაგრძელება აუცილებელია, რათა დასრულდეს პროცესი, აცილებული იქნას მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდება, ისევე როგორც ზეგავლენა დაზარალდებულებსა და მოწმებზე. აღნიშნულის რისკი რეალურია, თუ გავითვალისწინებთ ზოგიერთი ბრალდებულის სამართალდამცველ სტრუქტურებში მუშაობის პროცესიულ გამოცდლებას.

სამართალწარმოების უფრო ადრეულ ეტაპებზე დასახელებული მიზეზები, რომელთა გათვალისწინებითაც აუცილებელი იყო ბრალდებულთა წინასწარი პატიმრობის გაგრძელება, რჩება უცვლელი; დაცვის მხარეს არ დაუსახელებია რაიმე ახალი გარემოება.

ბრალდებათა სიმძიმისა და რაოდენობის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე აღძრავს საზოგადოებრივ ინტერესს, რაც უდანაშაულობის პრეზუმაციის მიუხედავად, მოითხოვს [ბრალდებულების] თავისუფლების შეზღუდვას და არ იძლევა ნაკლებად მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას.”

32. ჩანს, განმცხადებელს სასჯელი 2010 წლის 9 ივნისს შეუფარდეს.

B. სამედიცინო მომსახურება

1. განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურება დაკავებასა და პატიმრობამდე

33. 2006 წლის თებერვალში, 2007 წლის მარტში, ივლისსა და სექტემბერში და 2008 წლის მარტში განმცხადებელი, სერიოზულობის ხარისხით განსხვავებულ მდგომარეობათა გამო, მოთავსებული იყო სხვადასხვა სამოქალაქო სა-

ავადმყოფოში და, ასევე, სამხედრო პოსპიტალში. 2008 წლის 24 მარტიდან 7 აპრილამდე განმცხადებელი ინვა ქალაქის საავადმყოფოში შემდეგი დიაგნოზით: კვინკეს შეშუპება, ქრონიკული განმეორებადი ჭინჭრის ციება, რიგი მედიკამენტების მიმართ აუტანლობა, ეროზიული ბულბიტი, არაატროფიული გასტრიტი, ქრონიკული გასტრო-დუოდენიტი და ჰეპატიტის სიმპტომები.

34. 2008 წლის 7 ან 8 აპრილს განმცხადებელი მოთავსებული იქნა სამხედრო პოსპიტლის ნევროლოგის განყოფილებაში შემდეგი დიაგნოზით: ქრონიკული ჰიპერინტენსიური ენცეფალოპათია, ასთენიური სინდრომი, გულის კორონარული დაავადება, გამომფიტავი ანგინა (ჰექტორისი), მაღალი წნევა, თირკმლის განუვითარებლობა, საყლაპავი მილის თაქარი და ბრონქიტი. განმცხადებლის სამედიცინო ისტორიის მიხედვით:

“პაციენტი უჩივის თავისტკივილს, თავბრუსხვევას, გადალლილობას, უძილობასა და პერიოდულ ტკივილს გულმკერდის არეში.

ანამნეზი: რამდენიმე წლის განმავლობაში პაციენტის დიაგნოზია: ჰიპერინტენსიური ენცეფალოპათია, ხერხემლის ოსტეოქონდროზი ... სტაციონარის გარე – ისევე როგორც სტაციონარულმა – მკურნალობამ დადებითი შედეგი გამოიღო. ბოლოს ჩატარებული შემოწმების შედეგად, გამოვლინდა უფრო ძლიერი ტკივილის სინდრომი.

გამოკვლევისა და ტესტების რეალური მონაცემები: პაციენტის ზოგადი მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია ... სისხლის საერთო ანალიზი და შარდის ანალიზი ნორმალურია, სისხლის ბიოქიმიური ანალიზი ნორმალურია, B და C ჰეპატიტის ტესტები უარყოფითია, ელექტროკარდიოგრამამ გამოვლინა შიდაპარკუჭოვანი გამტარობის ობსტრუქცია და მარცხენაპარკუჭოვანი ჰიპერტროფია.

მკურნალობა: რეჟიმი, დიეტა, მედიკამენტები, ვიტამინები ... პაციენტი საავადმყოფოდან განერეს დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში, რეკომენდაციები მოიცავს ნევროპათოლოგისა და თერაპევტის მეთვალყურეობას, არტერიული წნევის კონტროლს, №10 დიეტას, მედიკამენტების მიღებას - ენალაპრილი (თითო აბი დილით), პრედურტალი (თითო აბი დღეში ორჯერ) და ასპიკორი (თითო აბი რეგულარულად), არ შეიძლება დატვირთვა, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს ხერხემალზე, არ შეიძლება სიცივეში ყოფნა, ეძლევა მასაჟისა და ვარჯიშის თერაპიის რეკომენდაცია”.

35. გამომძიებლის მოთხოვნის პასუხად (იხ. ზემოთ სტ 14), საავადმყოფო გამომძიებელს აცნობა, რომ განმცხადებლის მკურნალობის კურსი, სავარაუდოდ, 2008 წლის 30 აპრილს დასრულდებოდა.

2. განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურება დაკავების შემდეგ და პატიმრობისას

(ა) სამედიცინო მომსახურება დაკავების შემდეგ

36. 2008 წლის 24 აპრილს დაკავებაზე უფლებამოსილი პირები მიერიდნენ სამხედრო პოსპიტალში და, დაახლოებით, 16:00 საათზე განმცხადებელი საგამოძიებო დეპარტამენტში მიიყვანეს. განმცხადებელმა დაკავების ოქმში შემდეგი ჩანაწერი გააკეთა:

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

“ჩემი მდგრამარეობა არ მაძლევს დაკითხვის გაგრძელების შესაძლებლობას, რადგან მანუხებს ძლიერი ტკივილი გულმკერდის არეში და მაღალი არტერიული წნევა”.

37. ამის შემდეგ განმცხადებელი დაკითხეს მის მიმართ ბრალდებებთან დაკავშირებით. განმცხადებელმა დეტალური ინფორმაცია წარმოადგინა მის მიმართ ბრალდებებისა და სხვა შესაბამისი საკითხების შესახებ. მან ასევე განაცხადა, რომ ის აიძულებს, დაეტოვებინა სამხედრო ჰოსპიტალი. განმცხადებელი ითხოვდა პოსპიტალში დაპრუნებას ან სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფას.

38. განმცხადებლის მტკიცებით, დაკითხვის დროს მას ჰქონდა ჰპერტონული შეტევა, გამომძიებელმა გამოიძახა სასწრაფო დახმარება, რომელმაც განმცხადებელს სამედიცინო მომსახურება გაუწია. შემდგომში განმცხადებელმა შეცვალა თავისი განცხადება და თქვა, რომ გამომძიებელმა უარი განაცხადა სასწრაფო დახმარების სამსახურის გამოძახებაზე.

39. დაკითხვის შემდეგ განმცხადებელი მოათავსეს დროებითი დაკავების ცენტრსა ან პოლიციის განყოფილების საკანში, სადაც განმცხადებელი არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებითა და საკვებით. განმცხადებელი მოითხოვდა გამომძიებლის (გამომძიებლების) მიმართ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრას, მაგრამ ამაღდ.

40. განმცხადებელმა შეიტანა საჩივრები დაკავების შემდეგ არაადეკვატური სამედიცინო მომსახურების შესახებ. 2008 წლის 13 მაისს მოსკოვის საგამოძიებო დეპარტამენტის გამომძიებელმა არ დააკმაყოფილა აღნიშნული საჩივრები. 2008 წლის 22 ივლისის წერილის მიხედვით, საგამოძიებო დეპარტამენტმა დაადგინა, რომ აღნიშნული საჩივრები არ შეიცავდა სისხლის სამართლის დანაშაულის რაომე ნიშნებს, და რომ განმცხადებელი ამჟამადაც და ადრეც იღებდა სათანადო სამედიცინო მომსახურებას.

(b) სამედიცინო მომსახურება №77/6 წინასწარი დაკავების ცენტრსა და ციხის საავადმყოფოში

41. 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი გადაიყვანეს მოსკოვის №77/6 წინასწარი დაკავებისა ცენტრში. დაკავების ცენტრში მიღებისას განმცხადებელი შეამონმა მორიგე სამედიცინო მუშაქმა, რომელმაც დაადგინა, რომ მისი ჯანმრთელობა დამაკმაყოფილებელი იყო. განმცხადებელმა სამედიცინო მუშაქს აცნობა თავისი ჯანმრთელობის პრობლემებისა და იმ მედიკამენტების შესახებ, რომლებსაც იღებდა. განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი სამედიცინო დოკუმენტები შეტანილია სამედიცინო ისტორიაში. მას ჩაუტარდა სავალდებულო გამოკვლევა, როგორიცაა ფლუროგრაფიული გადაღება. მთავრობის მტკიცებით, 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი მოათავსეს სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობის პირობებში და მან მიიღო მედიკამენტები, რომლებიც ესაჭიროებოდა თავისი ქრონიკული დავადებების გამო.

42. 2008 წლის 11 ივლისს, მხედველობის გაორებისა და თავბრუსხვევების ჩივილების გამო, განმცხადებელი ექიმმა გასანჯა. განმცხადებელს გაუზომეს წნევა და დაუნიშნეს ენალაპრილი (თითო აბი დღეში ორჯერ) და ვალიდოლი (ერთი აბი). განმცხადებლის მტკიცებით, არ არსებობდა დოკუმენტური მტკიცებულება, რომ მან მიიღო აღნიშნული მედიკამენტები, რომლებიც, ნებისმიერ შემთხვევაში, არ იყო საკმარისი.

43. განმცხადებელი განმეორებით 2008 წლის 7 ოქტომბერს გასინჯვეს, რო-
დესაც მას ჰქონდა თავის ტკივილებისა და თავბრულებების ჩივილები.

44. 2008 წლის 25 დეკემბერს განმცხადებელმა შეიტანა საჩივარი, რომ მას მეთვალყურეობას არ უწევდა სხვადასხვა დარღის სამედიცინო სპეციალისტი (კარდიოლოგი, თერაპევტი, ნევროლოგი, პულმონლოგი, ენდოკრინოლოგი და გასტროენტეროლოგი), და რომ 2008 წლის აპრილში ჰოსპიტლის დატოვებამ მას ხელი შეუშალა, მიეღო ალერგოლოგის დიაგნოზი, რის შედეგადაც აიცი-ლებდა ალერგიული მედიკამენტების მიღებას. 2009 წლის 15 იანვარს მოსკოვის საგამოძიებო დეპარტამენტმა განიხილა მისი საჩივარი და დაადგინა, რომ წინასწარი დაკავების ცენტრის ინფორმაციით, მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა დამაკამაყოფილებელი იყო, და რომ მას შეეძლო წინასწარი დაკავების ცენტრში მოეთხოვა საჭირო სამედიცინო დახმარება, ან ნებისმიერი უარი გაქესაჩივრებინა პროკურატურასა თუ სასამართლოში. გარდა ამისა, პროკურატურის 2009 წლის 16 იანვრის წერილის მიხედვით, განმცხადებელმა მიიღო სათანადო სამედიცინო მომსახურება შესაბამისი სიმპტომების გათვალისწინებით, რაც მოთხოვნილი იყო 2008 წლის ივლისსა და ოქტომბერში.

45. 2009 წლის დეკემბერში განმცხადებელმა მიიღო მოსკოვის უნივერსიტეტის პროფესორის, ფსიქოთერაპიისა და ნარკოლოგიის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილის - ქ-ნი P.-ს ანგარიში 2006 წლის შემდეგ მისი ავადმყოფობის შესახებ. ქ-ნმა P.-მ, შეაფასა რა სამეცნიერო მონაცემები (ჩს. ზემოთ გვ. 33 და 34), თავის 2009 წლის 4 დეკემბერის ანგარიშში ნარმოადგინა შემდეგი მოსაზრება:

სპეციალიზებული სამედიცინო დახმარების გაუნდებლობამ შეიძლება გამოიწვიოს ჯანმრთელობის გამოუსწორებელი გაუარესება, ქრონიკული დაავადებების გა-მწვავება, ქმედუსარობა (გულის შეტევა ან ცერებრო-ვასკულარული ინციდენ-ტი) ან სიკვდილი".

46. 2010 წლის 2 იანვარს განმცხადებელი თავისტკივილის, თავბრუსხვევისა და გულმკერდის არეში ტკივილების გამო გასწრება წინასწარი პატიმრობის ცენტრის უფროსმა სამედიცინო მოსამსახურები. განმცხადებელს მიეკა მედიკამენტები.

47. 2010 წლის 21 თებერვლიდან 16 მარტამდე განმცხადებელი მოთავსებული იყო წინასწარი პატიმრობის №77/1 ცენტრის საავადმყოფოში, რათა მიეღლო ექიმების სპეციალიზებული მომსახურება, კერძოდ, ნევროპათოლოგისა და კარდიოლოგის დახმარება. განმცხადებელს გაუკეთდა ელექტროკარდიოგრამა და დაეწინაშნა მედიკამენტები - კორიზფარი, პაპაზოლი და ვალიდოლი. როგორც ჩანს, 2010 წლის მარტში მან გააკეთა წერილობითი განცხადება, რომ აღარ სურდა ციხის საავადმყოფოში მცურნალობის გაგრძელება. განერის შესახებ ბარათი მოყვავდა რეკომენდაციებს მეთვალყურეობის, არტერიული წნევის კონტროლი-

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

სა და კორინფარისა და პაპავერინის მიღების შესახებ.

48. საავადმყოფოდან განერის შემდეგ განმცხადებელი კვლავ მოათავსეს №77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში. ის გასინჯა ცენტრის უფროსმა სამედიცინო თანამშრომელმა, რომელმაც დაუნიშნა მედიკამენტები და, ასევე, მისცა წელინადში ორჯერ სამედიცინო შემოწმების გავლის რეკომენდაცია.

49. 2010 წლის მაისში განმცხადებელმა კვლავ მიიღო პროფესორი P.-სგან საექსპერტო მოსაზრება. პროფესორმა, შეაფასა რა არსებული სამედიცინო მონაცემები (იხ. ზემოთ გვ. 33 და 34), 2010 წლის 21 მაისს გააფართოვა თავისი ადრინდელი ანგარიში, რომელშიც კვითხულობთ:

“განმცხადებითი კვინჯეს შეშუპება რეალურ საფრთხეს უქმნის სიცოცხლეს, რადგან არ არსებობს შეშუპების ეტიმოლოგია, დიაგნოზი, და არ ხდება ალერგიული მდგომარეობის მკურნალობა, რაც აუცილებელია. მკურნალობის გარეშე არსებობს ანაფილაქსიური შოკის მომეტებული რისკი”.

50. კოჭის სახსრის არეში ტკივილთან დაკავშირებით, 2010 წლის 16 აგვისტოს განმცხადებელი წინასწარი დაკავშირების ცენტრის ექიმმა გასინჯა. ექიმმა დასვა დერმატიტისა და ართროზის დიაგნოზი და განმცხადებელს მისცა დანიშნულება. ჩანს, ორ დღის შემდეგ განმცხადებელმა უარი განაცხადა მედიკამენტების მიღებაზე, იმ მიზეზით, რომ მედიკამენტები წნევის ანევას უწყობდა ხელს. 2010 წლის 25 აგვისტოს განმცხადებელი კვლავ გასინჯა ექიმმა და შეცვალა დანიშნულება.

51. მთავრობამ სასამართლოს წარუდგინა № 77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრის სამედიცინო პერსონალის 9 წერილობითი განცხადება, რომელთა მიხედვითაც, განმცხადებელს არ გამოუთქვამს პრეტენზია სამედიცინო მომსახურებასა ან კვების რაციონთან დაკავშირებით, და რომ ის უზრუნველყოფილი იყო სათანადო სამედიცინო მომსახურებით. მთავრობამ წარმოადგინა 2008-2010 წლებში № 77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში არსებული კვების რაციონის დეტალური აღწერა, ასევე, სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის სპეციალიზებული სამმართველოს ანგარიშები საკვებისა და წყლის ხარისხის შესახებ.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. სამედიცინო მომსახურება საპატიმრო დაწესებულებებში

52. რუსეთის კანონმდებლობით, პატიმრობაში მყოფი პირებისთვის გათვალისწინებულია სამედიცინო მომსახურების დეტალური გაიდლაინები. აღნიშნული გაიდლაინები მოცემულია ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური განვითარების და იუსტიციის სამინისტროების 2005 წლის 17 ოქტომბრის ერთობლივ № 640/190 დადგენილებაში იმ პირების სამედიცინო მომსახურების შესახებ, რომლებიც არიან დაკავებული ან იხდიან სასჯელს. აღნიშნული დადგენილება ეხება ყველა პატიმარს, გამონაკლისის გარეშე. კერძოდ, მისი III ნაწილი ადგენს სამედიცინო პერსონალის მიერ პატიმრის მიღებისას განსახორციელებელ თავდაპირველ ზომებს. დროებითი დაკავების იზოლატორში მოყვანისას ყველა დაკავებულმა უნდა გაიაროს წინასწარი სამედიცინო შემოწმება, სანამ მათ მოათავსებენ საქნებში სხვა პირებთან ერთად. აღნიშნული შემოწმების მიზანია ისეთი პირების გამოვლენა, რომლებსაც აქვთ გადამდები დაავადებები ან საჭიროე-

ბენ გადაუდებელ სამედიცინო დახმარებას. წინასწარი დაკავების იზოლატორში მიყვანიდან არაუგვიანეს სამი დღისა დაკავებულს უნდა ჩატარდეს სამედიცინო შემოწმება, ფლუროგრაფიის ჩატვლით. საფუძვლიანი გამოკვლევისას ციხის ექიმმა უნდა აღრიცხოს დაკავებულთა ჩიტილები, შეისწავლოს მათი სამედიცინო და პირადი ისტორია, არსებობის შემთხვევაში, აღრიცხოს დაზიანებები, ასევე, ბოლო დროს გაკეთებული ტატუები, საჭიროებისას კი დანიშნოს დამატებითი სამედიცინო პროცედურები. ციხის ექიმის მითითებით, ასევე უნდა ჩატარდეს ლაბორატორიული გამოკვლევები, რათა დადგინდეს სქესობრივი გზით გადამდები დავადებების, შიდსის, ტუბერკულოზისა და სხვათა არსებობა.

53. პატიმართა შემდგომი სამედიცინო შემოწმება ხდება წელიწადში ორჯერ მაინც, ან პატიმრის მოთხოვნის საფუძველზე. პატიმრის ჯანმრთელობის გაუარესებისას საპატიმრო დაწესებულების სამედიცინო პერსონალმა უნდა უზრუნველყოს შესაბამისი სამედიცინო შემოწმებები და სამედიცინო დახმარება. ასეთ შემთხვევებში სამედიცინო მომსახურება უნდა მოიცავდეს ზოგად სამედიცინო შემოწმებასა და ტესტირების დამატებით მეთოდებს, საჭიროებისას – შესაბამისი სამედიცინო სპეციალისტის მონაწილეობით. გამოკვლევების შედეგები უნდა დაფიქსირდეს პატიმრის სამედიცინო ისტორიაში. პატიმარი სრულად უნდა იყოს ინფორმირებული მისი სამედიცინო გამოკვლევის შედეგების შესახებ.

54. დადგენილების III ნაწილი ასევე ითვალისწინებს სამედიცინო შემოწმებასა და მკურნალობაზე პატიმრების მიერ უარის თქმის შემთხვევებს. უარის ყოველი შემთხვევა უნდა დაფიქსირდეს პატიმრის სამედიცინო პარატში. ციხის ექიმმა პატიმარს უნდა აუხსნას ის შედეგები, რაც სამედიცინო პროცედურაზე უარის თქმას მოჰყვება.

55. პატიმრები დანიშნულ მედიკამენტებს იღებენ ექიმის თანდასწრებით. იშვიათ შემთხვევაში, სამედიცინო განყოფილების უფროსმა შეიძლება უფლება მისცეს სამედიცინო პერსონალს, რომ პატიმარს მისცენ მედიკამენტების დღიური დოზა, რომელსაც იგი მიიღებს მეთვალყურეობის გარეშე.

B. პატიმრობის პერიოდი გამოძიების დროს

56. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით, რომელიც გამოძიების პერიოდში პატიმრობას ეხება, წინასწარი 2-თვიანი პატიმრობის ვადის გასვლის შემდეგ, მძიმე ან განსაკუთრებული სირთულით გამოიჩინა, სასამართლომ პატიმრობის პერიოდი შესაძლოა გააგრძელოს 12 თვემდე. კოდექსის 109-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, 12 თვეზე მეტნიანი და 18-თვიანი პატიმრობების შეფარდება შესაძლებელია მხოლოდ განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში.

57. კოდექსის 109-ე მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, წინასწარი გამოძიების დასრულების შემდეგ, მაგრამ არაუგვიანეს 30 დღისა, წინასწარი პატიმრობის მაქსიმალური ვადის ამონურვამდე (იხ. ზემოთ), ბრალდებულისთვის ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს საქმის მასალები. თუ ბრალდებულს საქმის გაცნობის შესაძლებლობა მიეცემა პატიმრობის ვადის ამონურვამდე 30 დღეზე გვიან, ის უნდა გათავისუფლდეს, როდესაც წინასწარი პატიმრობის ვადა ამოინურება. ხოლო თუ საქმის მასალების გასაცნობად მიცემული დრო არ იქნება საკმარისი, სასამართლო გააგრძელებს პატიმრობას, სანამ ბრალდებული არ დაასრულებს

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

საქმის მასალების გაცნობას (109-ე მუხლის მე-7 პუნქტი). აღნიშნული ვადის გა-გრძელება ეხება ნებისმიერ თანაბრალდებულს, რომელსაც უკვე დასრულებული აქვს საქმის მასალების გაცნობა.

G. სხვა შესაბამისი კანონმდებლობა

58. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 56-ე მუხლის მიხედვით, მოწ-მე უნდა დაემორჩილოს გამომძიებლისა თუ სასამართლოს მიერ გამოცემულ უწყებებს. თუ მოწმე არ შეასრულებს უწყებაში მითითებულ ვალდებულებას, მას შესაძლოა მოუწიოს წარდგომა უწყების გამომცემი ორგანოს წინაშე.

59. ეჭვმიტანილს ან ბრალდებულს შეიძლება შეეფარდოს აღკვეთის ღო-ნისძიება, რომლის საფუძველზეც პირი წერილობითი ფორმით იღებს ვალდე-ბულებას, არ დატოვოს საცხოვრებელი ადგილი გამომძიებლის ან სასამართლო ორგანოს ნებართვის გარეშე და/ან უპასუხოს ამ ორგანოების მიერ გამოცემულ ყველა უწყებას და/ან თავი შეიკავოს ნებისმიერი სხვა ქმედებისგან, რომელიც ხელს შეუშლის სამართალნარმოებას (კოდექსის 102-ე მუხლი)

სამართალი

1. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

60. განმცხადებლის მტკიცებით, ის არც ადრე იყო და არც ამჟამად არის უზრუნველყოფილი სათანადო სამედიცინო მომსახურებით, რაც ეწინააღმდეგებ-ბა კონვენციის მე-3 მუხლს, რომლის მიხედვითაც:

“არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შე-მლახველ მოპყრობას ან დასჯას.”

A. მხარეთა არგუმენტები

1. განმცხადებელი

61. განმცხადებელი თავდაპირველად ამტკიცებდა, რომ მისი პრეტენზიები სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით 2008 წლის აპრილში დაკავების შემდეგ, ისევე როგორც მისი შემდგომი პატიმრობისას – №77/6 წინასწარი პა-ტიმრობის დაწესებულებასა და №77/1 წინასწარი პატიმრობის დაწესებულების ციხის საავადმყოფოში – მჭიდროდ იყო ერთმანეთთან დაკავშირებული, ეხებო-და პატიმრობის უწყვეტ პერიოდს და ჰქონდა ერთი და იგივე ფაქტობრივი და იურიდიული საფუძველი. ამრიგად, მისი აზრით, საქმის ფაქტები მიუთითებდა განგრძობად სიტუაციაზე, რომელიც მოითხოვდა პატიმრობის მთელი პერიო-დის გათვალისწინებას, მიუხედავად კონვენციის 35-ე მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული 6-თვიანი ვადისა.

62. რაც შეეხება პრეტენზიების შინაარსს, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი დაკავება და დაპატიმრება დაუშვებელი იყო იმდროინდელი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გათვალისწინებით; რომ ის დაკავების შემდეგ და წინასწარი პატიმრობის დაწესებულებაში ყოფნის პირველი დღეების განმავლობაში არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებით. მისი განმცხადებით, წინასწარი პატიმრობის დაწესებულებაში ყოფნისას ის არ იყო უზრუნველყოფილი სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობით. განმცხადებელმა თავის წერილობით მიმოხილვაში ასევე გამოთქვა პრეტენზია პატიმრობის შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებით და თავისი თავდაპირველი ბრალდებები შეცვალა შემდეგნაირად: განმცხადებლის მტკიცებით, 2008 წლის აპრილში მისი დაკავების შემდეგ, სტაციონარული მკურნალობისას გაცემული არც ერთი რეკომენდაცია (იხ. ზემოთ ჭ34) არ იყო გათვალისწინებული არც დაკავებისა და არც პატიმრობის პერიოდში. წინასწარი პატიმრობის ცენტრისა და ციხის საავადმყოფოში ის არ იყო უზრუნველყოფილი აღრე გამოწერილი მედიკამენტებით. რადგან ციხის ექიმის მიერ გამოწერილი წამლები მას ალერგიას აძლევდა, იგი აღარ იღებდა მათ. განმცხადებელს წევა პატიმრობის 2 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში მხოლოდ სამჯერ გაუზომეს.

2. მთავრობა

63. მთავრობის განცხადებით, ადგილობრივ დონეზე სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით, განმცხადებელმა საჩივრები 2008 წლის აპრილში, სექტემბერსა და დეკემბერში შეიტანა, მაშინ, როცა წინამდებარე განაცხადი სასამართლოში შეტანილია 2009 წლის 30 სექტემბერს. ამრიგად, მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელმა დაარღვია კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუქტით გათვალისწინებული 6-თვიანი ვადის დაცვის მოთხოვნა.

64. რაც შეეხება პრეტენზიების შინაარსს, მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელი წინასწარი პატიმრობის ცენტრისა და ციხის საავადმყოფოში უზრუნველყოფილი იყო სათანადო სამედიცინო მომსახურებით. მის ჯანმრთელობის მდგომარეობას წინასწარი პატიმრობის ცენტრის სამედიცინო პერსონალი რეგულარულად უწევდა მეთვალყურეობას. განმცხადებელი სტაციონარული მკურნალობითა და მედიკამენტებით დანიშნულების შესაბამისად იყო უზრუნველყოფილი. ასევე გათვალისწინებულია მის დაკავებამდე მიცემული რეკომენდაციები. განმცხადებელი მოთავსებული იყო ციხის საავადმყოფოში, საიდანაც ის დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში განერეს. განმცხადებლისთვის სპეციალური დიეტის დანიშვნის აუცილებლობა არ არსებობდა. პატიმრებისთვის განკუთვნილი სტანდარტული რაციონი მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობისთვის შესაფერისი იყო.

B. სასამართლოს შეფასება

1. დასაშვებობა

65. თავდაპირველად სასამართლო განიხილავს მხარეთა არგუმენტებს კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუქტით გათვალისწინებული 6-თვიანი ვადის დაცვის შესახებ.

66. წინამდებარე საქმეში განმცხადებელმა თავისი თავდაპირველი პრეტენზიები წარმოადგინა 2009 წლის 30 სექტემბერს. აღნიშნული ეხებოდა მისი პატი-

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

მრიბის უწყვეტ პერიოდს 2008 წლის 24 აპრილის შემდგომ და სამედიცინო მომსახურებას პატიმრობის პირველ დღეებში, ასევე, №77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მხრიდან უმეთაღლურეობის ბრალდებას. 2010 წლის ივნისში განმცხადებელმა გააფართოვა თავისი პირვანდელი ბრალდები და მოიცვა 2009 წლის სექტემბრის შემდგომი პერიოდი (იხ. ზემოთ გვ. 62). ამრიგად, წინამდებარე საქმე შექება განმცხადებლის პატიმრობას 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე.

67. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ მაშინ მიიღოს საქმე განსახილველად, თუ შესაბამისი განაცხადი წარდგენილი იყო შიდასამართლებრივ საშუალებათა ამონურებისას გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების თარიღიდან 6 თვის განმავლობაში (იხ. სხვათა გადაწყვეტილებათა შორის Post v. the Netherlands (dec.), № 21727/08, 20 იანვარი, 2009; Otto v. Germany (dec.), № 21425/06, ECHR 2009 ...; and Baryshnikova v. Russia (dec.), № 37390/04, 12 ნოემბერი, 2009).

68. სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ პრეტენზიები, რომელთა წყაროც კონკრეტული მოვლენებია და მათი დათარიღება შესაძლებელია, არ შეიძლება ჩაითვალოს განგრძობად სიტუაციად (იხ. Camberrow MM5 AD v. Bulgaria, (dec.), № 50357/99, 1 აპრილი, 2004). ამავდროულად, „განგრძობადი სიტუაცია“ გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც განმცხადებელი არის სახელმწიფოს მიერ ან სახელმწიფოს სახელით განხორციელებულ ქმედებათა მსხვერპლი (იხ. Posti and Rahko v. Finland, № 27824/95, გვ. 39, ECHR 2002 VII). ისეთ შემთხვევებში, როდესაც არსებობს განგრძობადი სიტუაცია, მაგრამ შიდა დონეზე არ არის გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილება, 6-თვიანი ვადის ათვლა უნდა დაიწყოს ამგვარი სიტუაციის შეწყვეტის მომენტიდან (იხ. Koval v. Ukraine (dec.), № 65550/01, 30 მარტი, 2004). ამრიგად, სასამართლომ უნდა იმსჯელოს, განმცხადებლის პატიმრობის შესაბამისი პერიოდი არის თუ არა „განგრძობადი სიტუაცია“ და დაცულია თუ არა 6-თვიანი ვადა.

69. განმცხადებლის პრეტენზიები ეხება არასათანადო სამედიცინო მომსახურებას, რომელიც განმცხადებლის მტკიცებით, მას უნდა მოეთმინა პატიმრობის უწყვეტი პერიოდის განმავლობაში. ამრიგად, საქმის ფაქტობრივი გარემოებები შეიძლება განგრძობად სიტუაციად ჩაითვალოს (მაგალითისათვის იხ. Vladimir Sokolov v. Russia, № 31242/05, გვ. 56, 29 მარტი, 2011, და ამის საპირისპიროდ, Vladimir Vasilyev v. Russia (dec.), № 28370/05, 1 ივნისი, 2010). შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს მთავრობის პრეტენზიებს.

70. სასამართლოს მიაჩინა, რომ განმცხადებლის პრეტენზია სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე პატიმრობისას, არ შეიძლება ჩაითვალოს აშკარად უსაფუძვლოდ – კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (ა) პუნქტის შესაბამისად. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ არსებობს განაცხადის დაუშვებლად გამოცხადების რაიმე სხვა საფუძველი. შესაბამისად, განაცხადი უნდა ცნონ დაშვებულად.

2. საქმის არსებითი მხარეები

(ა) ზოგადი პრინციპები

71. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლით დაცულია დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთი ყველაზე ფუნდამენტური ღირებულება.

აღნიშნული მუხლი კრძალავს წამებასა ან არაადამიანურ თუ დამამცირებელ მოპყრობასა და დასჯას. აკრძალვას აბსოლუტური ხასიათი აქვს (იხ. *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). თუმცა, მე-3 მუხლის დაცვის სფეროში მოსახვედრად, არასათანადო მოპყრობამ უნდა მიაღწიოს “სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს”. ასეთი მინიმუმის შეფასება დამოკიდებულია კონკრეტული საქმის გარემოებებზე, როგორიცაა მოპყრობის ხანგრძლივობა, მის მიერ გამოწვეული ფიზიკური და ფინანსური შედეგები და, ზოგიერთ შემთხვევაში, მსხვერპლის სქესი, ასაკი და ჯანმრთელობა (იხ. სხვა გადაწყვეტილებათა შორის, *Ireland v. the United Kingdom*, 18 იანვარი, 1978, § 162, Series A № 25).

72. არასათანადო მოპყრობა, რომელიც აღნევს “სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს”, როგორც წესი, მოიცავს სხეულის დაზიანებას ან ძლიერ ფიზიკურ თუ ფსიქოლოგიურ ტანჯვას. თუმცა, აღნიშნულის არარსებობის შემთხვევაშიც, მოპყრობა, რომელიც ამცირებს ან აკინებს ადამიანს, მიმართულია უპატივცემულობის გამოხატვისა ან ადამიანის ლირსების შელახვისკენ, ან ადამიანში იწვევს შიშის, მღელვარებისა და დამამდაბლებელ მდგომარეობაში ყოფნის განცდას, რომელსაც შეუძლია ადამიანის ფსიქოლოგიური და ფიზიკური გამძლეობის გატეხვა, შეიძლება დახასიათდეს როგორც დამამცირებელი მოპყრობა, რაც აკრძალულია კონვენციის მე-3 მუხლით (იხ. *Pretty v. the United Kingdom*, № 2346/02, § 52, ECHR 2002-III, სხვა მითითებებთან ერთად).

73. თავისუფლების აღკვეთის კონტექსტში, სასამართლომ არაერთგზის აღნიშნა: იმისათვის, რომ ტანჯვა და დამცირება მოხვდეს მე-3 მუხლის დაცვის სფეროში, უნდა იყოს იმ ზღვარს მიღმა, რასაც თავისთავად შეიცავს პატიმრობა (იხ. *mutatis mutandis*, *Tyrer v. the United Kingdom*, 25 აპრილი, 1978, § 30, Series A № 26, და *Soering v. the United Kingdom*, 7 ივლისი, 1989, § 100, Series A № 161).

74. სასამართლო იმეორებს, რომ არასათანადო მოპყრობის შესახებ ბრალდები უნდა ემყარებოდეს სათანადო მტკიცებულებებს. მტკიცებულებათა შეფასებისას, სასამართლო, როგორც წესი, იყენებს “გონივრულ ეჭვს მიღმა” მტკიცების სტანდარტს (იხ. *Ireland v. the United Kingdom*, ციტირებულია ზემოთ, §161). თუმცა, ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მტკიცე, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან ან ფაქტების მსგავსად უტყუარი წანამდლერებიდან. კონვენციის შესაბამისად, სამართალწარმოება ყველა შემთხვევაში არ მოითხოვს *affirmanti incumbit probation* (ვინც აყენებს რაიმე ბრალდებას, უნდა დაამტკიცოს ის) პრინციპის ზედმინევნით დაცვას, რადგან ზოგიერთ შემთხვევაში მხოლოდ მოპასუხე მთავრობას აქვს ხელმისაწვდომობა ინფორმაციაზე, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია ბრალდებების დადასტურება ან უარყოფა. თუ მთავრობა ამგვარი ინფორმაციის წარმოუდგენლობას დამაკმაყოფილებლად არ განმარტავს, შესაძლებელია აღნიშნული მიანიშნებდეს განმცხადებლების ბრალდებათა დასაბუთებულობაზე (იხ. სხვადასხვა კონტექსტში, *D.H. and Others v. the Czech Republic* [GC], № 57325/00, § 179, ECHR 2007 IV; *Ahmet Özkan and Others v. Turkey*, № 21689/93, § 426, 6 აპრილი, 2004; *Aleksandr Leonidovich Ivanov v. Russia*, № 33929/03, §§ 27-35, 23 სექტემბერი, 2010; და *Boris Popov v. Russia*, № 23284/04, §§ 65-67, 28 ოქტომბერი, 2010).

75. საპატიმროებში სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით, სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს პირის პატიმრობა ისეთ პირობებში, რომელიც შეესაბამება მისი ღირსების პატივისცემას. აუცილებელია, რომ სასჯელის მოხდისას პირი არ დაე-

ქვემდებაროს ისეთ ტანჯვასა და სირთულეებს, რომელთა ინტენსივობაც აღმატება იმ დონეს, თავისთვად რომ მოიცავს პატიმრობა; და რომ პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნების გათვალისწინებით, პატიმრის ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, სხვათა შორის, სათანადო სამედიცინო მომსახურებითაც (იხ. Kudla v. Poland [GC], № 30210/96, § 94, ECHR 2000 XI).

76. როდესაც საჩივრები ეხება პატიმრობისას არასათანადო სამედიცინო მომსახურებას, აუცილებელი არ არის, აღნიშნულმა გამოიწვიოს სამედიცინო თვალსაზრისით საგანგაშო სიტუაცია ან მძიმე და ხანგრძლივი ტკივილი, რათა დადგინდეს, რომ პატიმარი დაექვემდებარა კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნების შეუსაბამო მოპყრობას (იხ. Ashot Harutyunyan v. Armenia, № 34334/04, § 114, 15 ივნისი, 2010). ის ფაქტი, რომ განმცხადებელი არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებით, რომელიც მას ესაჭიროებოდა და რომელსაც ის ითხოვდა, ზოგ შემთხვევაში, შესაძლოა, საკმარისი იყოს იმის დასადასტურებლად, რომ ასეთმა მოპყრობამ მე-3 მუხლის დარღვევა გამოიწვია (იქვე).

77. ამრიგად, მართალია, არ შეიძლება მე-3 მუხლის ინტერპრეტაცია იმგვარად, თითქოს ის ადგენს ზოგად ვალდებულებას, რომ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო აუცილებელია დაკავებულის გათვალისუფლება (გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა) (იხ. Papon v. France (№ 1) (dec.), № 64666/01, ECHR 2001-VI, და Priebke v. Italy (dec.), № 48799/99, 5 აპრილი, 2001), არასაკმარისმა სამედიცინო მომსახურებამ შეიძლება წამოქრას მე-3 მუხლის დარღვევის საკითხი, მიუხედავად იმისა, განმცხადებლის მდგომარეობა მოითხოვს თუ არა მის დაუყორებელ გათვალისუფლებას.

78. ეროვნულმა ხელისუფლებამ საპატიმრო დაწესებულებებში – მათ შორის, ციხის საავადმყოფოებში – უნდა უზრუნველყოს სწრაფი და ზუსტი დიაგნოსტიკა და სამედიცინო მომსახურება, ხოლო ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე, საჭიროებისას, რეგულარული მეთვალყურეობა, რომელიც მოიცავს პატიმრის გამოჯანმრთელებისაკენ – ან მისი მდგომარეობის გაუარესების აცილებისკენ მაინც – მიმართულ სრულყოფილ თერაპიულ სტრატეგიას (იხ. Pitalev v. Russia, № 34393/03, § 54, 30 ივნისი, 2009, შემდგომი მითითებებით).

79. საბოლოო ჯამში, “პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნების” გათვალისწინებით, სასამართლო – საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე – ინარჩუნებს საკმარის მოქნილებას იმის დადგენისას, სამედიცინო მომსახურებისას იყო თუ არა ხარვეზები, რომლებიც ადამიანის ლირსების შეუსაბამო გახლდათ (იხ. Aleksanyan v. Russia, № 46468/06, § 140, 22 დეკემბერი, 2008). შეფასებისას სასამართლო ყურადღებით შეისწავლის – განმცხადებლის პრალდებების გათვალისწინებით – შესრულდა თუ არა სამედიცინო დარღის პროფესიონალთა რეკომენდაციები და დანიშნულებები. ასევე გათვალისწინებული იქნება ჯანმრთელობის მდგომარეობის სიმძიმე.

80. ამავდროულად, სასამართლოს მიაჩნია, რომ დაუსაბუთებელი ბრალდება არადამატა მაყოფილებელი სამედიცინო მომსახურების შესახებ, როგორც წესი, არა არის საკმარისი კონვენციის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული საკითხის წამოქრისთვის. სარწმუნო საჩივარი უნდა მოიცავდეს, სხვათა შორის, ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან დაკავშირებით, საკმარის ინფორმაციას, სამედიცინო დანიშნულებისა და რეკომენდაციების მოთხოვნას (როგორც დაკმაყოფილებული, ისე უარყოფილი მოთხოვნები), ასევე გარკვეულ მტკიცებულებებს, მაგალითად, ექსპერტის ანგარიშებს, რომლებიც გამოავლენს განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურების სერიოზულ ხარვეზებს.

81. სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ მას ევალება დაადგინოს, კონკრე-

ტული საქმის გარემოებები არის თუ არა განმცხადებლის მიმართ კონვენციის მოთხოვნების დარღვევა, და არა განმცხადებლის მიერ გამოყენებული მოპასუხე სახელმწიფოს ეროვნული სამართლის, მარეგულირებელი ნორმებისა და გასაჩივრების პროცედურათა აბსტრაქტული შეფასება. ამრიგად, უბრალო მითითება ეროვნული სამართლისა ან რეგულაციების შესახებ – მაგალითად, სამედიცინო დაწესებულებებისთვის ლიცენზიის გაცემასა ან სამედიცინო დარგის პროფესიონალთა კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით – არ არის საკმარისის კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევის შესახებ ბრალდების გასაბათილებლად. აუცილებელია, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ასეთ ბრალდებასთან მიმართებით გამოიყენოს სტანდარტები, რომლებიც შეესაბამება კოვნეციის მე-3 მუხლის პრინციპებს (იხ. ზემოთ გვ. 71-79).

(b) ზემოხსენებული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

82. სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2006 წლის თებერვლიდან 2008 წლის განმცხადებლის დაკავებამდე ის მოთავსებული იყო სხვადასხვა საავადმყოფოში, სხვადასხვა მდგომარეობის გამო (იხ. ზემოთ გვ. 33 და 34). როგორც განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი ექსპერტის ორი ანგარიშიდან ირკვევა, მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა საჭიროებდა სპეციალიზებულ სამედიცინო დახმარებას. მათ შორის, სხვადასხვა დარგის სამედიცინო სპეციალისტის მეთვალყურეობას და, ასეთი მეთვალყურეობით, მედიკამენტების მუდმივ მიღებას (იხ. ზემოთ გვ. 45 და 49). 2008 წლის 24 აპრილს განმცხადებელი დაკავების უფლებამოსილების მქონე პირებმა სამედიცინო დაწესებულებიდან წაიყვანეს, რათა გამომძიებელთან წარედგინათ მიმიღინარე სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით (იხ. ზემოთ გვ. 14-16). მას შემდეგ განმცხადებელი მოთავსებული იყო წინასწარი პატიმრობის ცენტრში, ასევე წინასწარი პატიმრობის სხვა ცენტრის ციხის საავადმყოფოში.

83. განმცხადებლის მტკიცებით, ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე, მისი დაკავება და პატიმრობა დაუშვებელი იყო და ის დაკავების შემდეგ არ უზრუნველყოვეს სამედიცინო მომსახურებით. თუმცა, მისი არგუმენტების ძირითადი ხაზი ეხებოდა მისთვის სამედიცინო მომსახურების გაუნევლობას, ან მომსახურების არაადეკვატურობას, 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე (იხ. ზემოთ გვ. 62).

84. სასამართლომ უნდა დაადგინოს, განმცხადებელს პატიმრობის პერიოდში სჭირდებოდა თუ არა რეგულარული სამედიცინო მომსახურება, შეესაბამება თუ არა სიმართლეს, რომ ის არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო მომსახურებით და, ასეთ შემთხვევაში, აღნიშნული იყო თუ არა კონვენციის მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა (იხ. Farbtuhs v. Latvia, № 4672/02, გვ. 53, 2 დეკემბერი, 2004, და Sarban v. Moldova, № 3456/05, გვ. 78, 4 ოქტომბერი, 2005).

85. მხარეები თანხმდებიან და სასამართლოსაც მიაჩნია, რომ პატიმრობის გარკვეულ პერიოდში მაინც, განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა საკმაოდ მძიმე იყო და მას სხვადასხვა სახის სამედიცინო დახმარება ესაჭიროებოდა.

86. მისთვის ხელმისაწვდომი მასალების შესწავლის შემდეგ სასამართლოს არ შეუძლია არ აღნიშნოს, რომ განმცხადებელმა სამართალწარმოების სხვადასხვა ეტაპზე, დაკავების დღეს ჰქონდა შეტევისას სასწრაფო სამედიცინო დახმარებასთან დაკავშირებით, ურთიერთსანიაღმდეგო განცხადებები გააკეთა

(იხ. ზემოთ ჭ38). ამრიგად, სასამართლო არ მიიჩნევს დადგენილად ფაქტს, რომ განმცხადებელს დაკავების დღეს უარი ეთქვა სამედიცინო დახმარებაზე.

87. სასამართლო ასევე იმეორებს: არ შეიძლება კონვენციის მე-3 მუხლის ინტერპრეტაცია იმგვარად, თითქოს ის ადგენს ზოგად ვალდებულებას, რომ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო პირი არ უნდა დაკავონ, ან რომ აუცილებელია დაკავებულის გათავისუფლება. სასამართლო შეწუხებულია, რომ განმცხადებლის მეურნალობა სასავალმყოფში შეწყდა. თუმცა, თავისთავად ეს ფაქტი არ არის კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა, რადგან პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, შესაბამისი თანამდებობის პირებმა მიიღეს ზომები პატიმრობისას განმცხადებლის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის დაცვის უზრუნველსაყოფად.

88. მართლაც, განმცხადებლის არგუმენტების ძირითადი ხაზი შეეხება 2008 წლის აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მხრიდან საგარაულო უმეთვალყურეობას. პატიმრობისას განმცხადებლის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის დაცვის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, სასამართლომ განმცხადებლის კონკრეტული ბრალდებები უნდა შეაფასოს.

89. მხარეები თანხმდებან და სასამართლოც აღნიშნავს, რომ განმცხადებელი წინასწარი პატიმრობის ცენტრში მიღებისას შეამონმა სამედიცინო წარმომადგენელმა. მთავრობის მტკიცებით, 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი ცენტრში მოთავსდა სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობის პირობებში და ის ჯანმრთელობის ქრონიკული მდგომარეობის გამო ღებულობდა მედიკამენტებს. მეთვალყურეობის საკითხი განხილული იქნა შიდა დონეზე, საჩივარი არ დაკმაყოფილდა დაუსაბუთებლობის მიზეზით. სასამართლოს არ გააჩნია საკმარისი მიზეზი, რომ არ დაეთანხმოს ამ შეფასებას. ამასთან, განმცხადებელს ადგილობრივ დონეზე არ გაუსაჩივრებია მოკვლევის დროს გაკეთებული დასკვნები (იხ. ზემოთ ჭ39,40 და 44).

90. განმცხადებლის თხოვნით, 2009 წლის დეკემბერსა და 2010 წლის მაისში მიღებული ანგარიშებიდან არ იყენეთან, რომ მას უარი ეთქვა სათანადო მეთვალყურეობაზე, ან რომ აღნიშნულმა უარყოფითად იმოქმედა მის ჯანმრთელობაზე – იმ დონემდე, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი (იხ. ზემოთ ჭ 45 და 49). ასევე არ არის დასაბუთებული ის ფაქტი, რომ წნევის გაზომვის, სავარაუდოდ, არადამაყმაყოფილებელი სიხშირე სერიოზული ხარვეზია, რომელიც არღვევს მე-3 მუხლის მოთხოვნებს. რაც შეეხება სამედიცინო მომსახურების სხვა ასპექტებს, მათ შორის, მედიკამენტების ნაკლებობას (იხ. ზემოთ ჭ42), განმცხადებელს ისინი არ დაუსაბუთებათ და არც სათანადო მტკიცებულებები წარმოუდგენია.

91. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს მიაჩნია, რომ პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, შესაბამისი თანამდებობის პირებმა მიიღეს სათანადო ზომები განმცხადებლის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველსაყოფად – როგორც მისი დაკავების შემდეგ, ასევე პატიმრობის პერიოდში.

92. სასამართლო ითვალისწინებს იმას, რომ პატიმრობაში მყოფ განმცხადებლებს შეიძლება შეექმნათ სირთულეები მტკიცებულებათა მოპოვებაში პატიმრობისას სამედიცინო მომსახურების ადრინდელ ან ამჟამინდელ ნაკლოვანებებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ისინი ადგილობრივი და ევროპული სასამართლოს წინაშე წარადგენენ. განსაკუთრებით, როდესაც საჩივარი რთულ სამედიცინო საკითხებს ეხება. მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, სასამართლოს მიაჩნია, რომ

განმცხადებელს, რომელსაც ადგილობრივ დონეზე და ევროპული სასამართლოს წინაშე ადვოკატი წარმოადგენდა, არ დაუსახელებია საკმარისი და სარწმუნო არგუმენტები, რომლებიც დაადასტურებდა, რომ 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე მთავრობის წარმომადგენელთა მხრიდან რომელიმე სავარაუდო სერიოზული დარღვევა ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნებს.

93. შესაბამისად, კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა.

II. კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

94. განმცხადებლის მტკიცებით, მისი დაკავება და პატიმრობა უკანონო იყო. აღნიშნულმა კი კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა გამოიწვია, რომლის მიხედვითაც:

“1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების უფლება. არავის შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება, თუ არა კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად და გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

g. პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება, უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს ამ პირის მიერ სამართლდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანად არის მიჩნეული პირის მიერ სამართლდარღვევის ჩადენის თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმაღვის აღკვეთის აუცილებლობა...”

95. პირველ რიგში, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ არ არსებობდა ფაქტობრივი გარემოება, რომელიც დაადასტურებდა მის მიერ პირველი აღკვეთის ღონისძიების (ქალაქიდან გასვლის აკრძალვა და საგამოძიებო ორგანოების ბრძანებების შესრულება) დარღვევას. რადგან აღნიშნული საფუძლად დაედო მის დაკავებას, დაკავება იყო უკანონო, განმცხადებელი ასევე აცხადებდა, რომ მის მიმართ წაყენებული ბრალდებები არ განეკუთვნებოდა “განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების” კატეგორიას (იხ. ზემოთ წ 56), ნებისმიერ შემთხვევაში, მისი პატიმრობა არ უნდა გაგრძელებულიყო 2009 წლის 24 აპრილს 12-თვანი ვადის ამონტურვის შემდეგ. განმცხადებლის მტკიცებით, მისი პატიმრობა აღნიშნული ვადის ამონტურვის შემდეგ იყო უკანონო და არ შესაბამებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

96. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის დაკავება და მისი პატიმრობა 2008 წლის 24 აპრილიდან 2009 წლის აპრილამდე შეესაბამებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობას. მთავრობა ასევე აცხადებს, რომ 2009 წლის აპრილის შემდგომ განმცხადებლის პატიმრობა რეგულირდება კოდექსის 109-ე მუხლის ნორმებით.

97. სასამართლოს მიაჩნია, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული 6-თვანი ვადის დაცვის წესის გამოყენების შემთხვევაში, სასამართლოს არ აქვს 2008 წლის 24 აპრილს განმცხადებლის დაკავების კანონიერების განხილვის იურისდიქცია. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით, შიდა-სამართლებრივ საშუალებათა ამონტურვის პროცესში, საბოლოო გადაწყვეტილება 2008 წლის 15 მაისს საქალაქო სასამართლომ მიიღო. აღნიშნულთან დაკავშირე-

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

ბით კი სასამართლოს საჩივარი 2009 წლის 30 სექტემბერს წარედგინა. ამრიგად, აღნიშნული საჩივარი დადგენილ ვადაში არ წარმოდგენილა და ის, კონვეციის 35-ე მუხლის 1-ლი და მე-4 პუნქტების თანახმად, არ დაკმაყოფილდება.

98. სასამართლო ასევე განხილავს განმცხადებლის სავარაუდო უკანონო პატიმრობას 2009 წლის 24 აპრილის შემდგომ. როგორც აღინიშნა, განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის 5 აგვისტომდე რეგულირდება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლით. წინამდებარე საქმეში 12-თვიანი ვადა ინურებოდა 2009 წლის 24 აპრილს. 2009 წლის 20 აპრილს საქალაქო სასამართლომ განმცხადებელი, 109-ე მუხლის მე-5 და მე-7 პუნქტების გამოყენების შედეგად, პატიმრობაში დატოვა. კოდექსში არის მუხლები, რომლებიც არეგულირებს პატიმრობას საქმის მასალების გაცნობის პერიოდში, საქმის განმიღლველი სასამართლოსთვის მის გადაცემამდე (იხ. ზემოთ ჭ57). ამრიგად, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის 20 აპრილიდან 5 აგვისტომდე, როდესაც სასამართლო განხილვა დაიწყო, კოდექსის 109-ე მუხლიდან გამომდინარე, კანონიერი იყო.

99. ასევე აღინიშნა, რომ 2009 წლის 5 აგვისტოს განმცხადებლის პატიმრობის ვადა კანონიერად გაგრძელდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 255-ე მუხლის საფუძველზე. შესაბამისად, არაფერი მიანიშნებს იმაზე, რომ განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობა 2009 წლის 5 აგვისტოდან 2010 წლის 9 ივნისამდე, როდესაც მას შეეფარდა სასჯელი, ეროვნული სამართლის მიხედვით, უკანონო იყო.

100. დაბოლოს, სასამართლოს არ აქვს მიზეზი, მიიჩნიოს, რომ გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის პერიოდში განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობა უკანონო იყო და დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტი. განმცხადებლის არგუმენტები – მისი პატიმრობისთვის საქმარისი მიზეზების არარსებობასთან დაკავშირებით – კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის კონტექსტში განხილულია ქვემოთ.

101. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, განაცხადის ეს ნაწილი არის აშკარად უსაფუძვლო და, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (a) პუნქტისა და მე-4 პუნქტის შესაბამისად, არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

III. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

102. განმცხადებლმა გამოთქვა პრეტეზია, რომ გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის პერიოდში მისი პატიმრობა იყო არაგონივრული და აღნიშნულს არ ჰქონდა საქმარისი საფუძველი კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტიდან გამომდინარე, რომლის მიხედვითაც:

“ამ მუხლის 1-ლი (g) პუნქტით გათვალისწინებულ დებულებათა შესაბამისად, დაკავებული თუ დაპატიმრებული პირი დაუყოვნებლივ უნდა... აღჭურვილია უფლებით, მისი საქმე განხილოს სასამართლომ გონივრულ ვადაში, ან გათავისუფლდეს საქმის განხილვის დროს. ასეთი გათავისუფლება შეიძლება პირობადებული იყოს სასამართლოში მისი გამოცხადების რაიმე გარანტით”.

A. მხარეთა არგუმენტები

103. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის დაკავება და პატიმრობა გა-მართლებული იყო იმ სისხლის სამართლებრივ ქმედებათა ბუნებით, რომლებიც განმცხადებლისა და სხვა პირების მიმართ ბრალდებების საფუძველი იყო. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელი (ყოფილი) საჯარო მოხელეა, თავისუფლების შემთხვევაში, მას შესაძლოა ხელი შეეშალა გამოძიების მსვლელობისთვის – შეეძლო გავლენა მოხედინა ადრე მისი დაქვემდებარებისა და მეთვალყურეობის ქვეშ მყოფ მოწმეთა ჩვენებებზე. განმცხადებელმა დაარღვია პირველი აღკვეთის ღონისძიება (ვალდებულება იმ ქალაქიდან გაუსვლელობის შესახებ, სადაც (ცხოვრობდა) და, შესაბამისად, მას ექცეოდნენ როგორც მიმალვაში მყოფ პირს. ეროვნულმა სასამართლოებმა დეტალურად შეაფასეს ყველა გარემოება, მათ შორის განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა, და აღტერნატიული აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობა. სასამართლოებმა გაითვალისწინეს არგუმენტები საქმის სირთულესა და გასატარებელ საგამოძიებო ღონისძიებათა რაოდენობასთან დაკავშირებით და მიიღეს ზომები, რათა სამართალნარმოება საკმარისი გულმოდგინებით განხორციელებულიყო.

104. განმცხადებელმა კვლავ გაიმეორა თავისი პრეტენზიები.

B. სასამართლოს შეფასება

1. დასაშვებობა

105. სასამართლოს მიაჩნია, რომ წინამდებარე განაცხადი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (a) პუნქტის თანახმად, არ არის აშკარად უსაფუძვლო. ასევე, არ არსებობს მისი დაუშვებლად გამოცხადების სხვა საფუძველი, შესაბამისად, ის დაშვებულად უნდა ცნონ.

2. არსებითი მხარე

(a) ზოგადი პრინციპები

106. სასამართლო იმეორებს, რომ პირის მიერ დანაშაულის ჩადენის შესახებ საფუძლიანი ეჭვის არსებობა განვითარებული პატიმრობის შეფასების *sine qua non* (აუცილებელი) პირობაა. თუმცა, გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ ასეთი ეჭვის არსებობა აღარ არის საკმარისი. ეროვნულმა ხელისუფლებამ უნდა გამოავლინოს ჭეშმარიტი საზოგადოებრივი ინტერესის კონკრეტული მანიშნებლები, რომლებიც უდანაშაულობის პრეზუმაციის მიუხედავად, გადაწონის კონვენციის მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ წესს ინდივიდუალური თავისუფლების პატივისცემის შესახებ (სხვა გადაწყვეტილებათა შორის, იხ. Bykov v. Russia [GC], № 4378/02, ჭ 62 და 63, ECHR 2009 ...). აუცილებელია დადგინდეს, ხელისუფლების ნარმომადგენლების მიერ დასახელებული სხვა მიზეზები კვლავ ამართლებს თუ არა თავისუფლების აღკვეთას (იხ. McKay v. the United Kingdom [GC], № 543/03, § 44, ECHR 2006 X). თუ არსებობდა შესაბამისი და საკმარისი მიზეზები, სასამართლო უნდა დარწმუნდეს, რომ ხელისუფლების ნარმომადგენ-

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

ლებმა სამართალნარმოებისას სათანადო გულმოდგინება გამოიჩინეს.

107. სასამართლო იმეორებს, რომ მიმაღვის რისკი უნდა შეფასდეს სხვადასხვა ფაქტორის გათვალისწინებით – განსაკუთრებით, რომლებიც ეხება პირის ხასიათს, მის მორალს, საცხოვრებელ ადგილს, საქმიანობას, ქონებას, ნათესაურ კავშირებს და იმ ქვეყანასთან კუვლების, რომელშიც ხორციელდება დევნა (იხ. Neumeister v. Austria, 27 ივნისი, 1968, § 10, Series A № 8; Shenoev v. Russia, № 2563/06, § 55, 10 ივნისი, 2010; და Ściebura v. Poland, № 39412/08, § 30, 15 თებერვალი, 2011).

108. რაც შეეხება სამართალნარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკს, ხელისუფლების წარმომადგენლებმა უნდა გაითვალისწინონ შესაბამისი ფაქტორები, როგორიცაა გამოძიების ან სამართალნარმოების პროგრესი და მათი მიმდინარეობა, ან რაიმე სხვა მიმანიშნებელი, რომელიც გამართლებს შიშს, რომ თავისუფლებისას განმცხადებელმა შეიძლება გააგრძელოს საქმიანობა, რომელიც, მაგალითად, მტკიცებულებების გაყალბებას ან განადგურებას ისახავს მიზნად (იხ. W. v. Switzerland, 26 იანვარი, 1993, § 36, Series A № 254-A).

109. ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი, თუ ის ნამდვილად დადგენილია, შეიძლება გახდეს ეჭვმიტანილის დაპატიმრობაში დატოვების საფუძველი, რათა აცილებული იქნას შემდგომი დანაშაულის ჩადენის რაიმე მცდელობა. თუმცა, აუცილებელია, რომ სხვა პირობებთან ერთად, საქმის გარემოებების – განსაკუთრებით, ადამიანის წარსული ცხოვრებისა და პიროვნების – გათვალისწინებით, ასეთი საშმროება იყოს სარწმუნო, შესაბამისი ზომა კი – სათანადო (იხ. სხვა გადაწყვეტილებათა შორის Clooth v. Belgium, 12 დეკემბერი, 1991, § 40, Series A № 225, და Paradysz v. France, № 17020/05, § 71, 29 ოქტომბერი, 2009).

110. გარდა ზემოაღნიშნულისა, სასამართლოს აზრით, სავარაუდო დანაშაულებრივი ქმედებების შეთანხმებული და ორგანიზებული ხასიათი შეიძლება გასათვალისწინებელი იყოს კონკრეტული რისკების შეფასებისას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირის დაკავების საფუძველი ზოგადი რისკი შეიძლება იყოს სამართალნარმოების პირველ ეტაპზე (იხ. Kučera v. Slovakia, № 48666/99, § 95, 17 ივლისი, 2007, და Celejewski v. Poland, № 17584/04, §§ 37 და 38, 4 მაისი, 2006). ორგანიზებულ დანაშაულებრივ ჯგუფებთან დაკავშირებულ საქმეებში რისკი იმისა, რომ პირმა, გათავისუფლების შემთხვევაში, შეიძლება მოწმეებსა ან სხვა ბრალდებულებზე ზეგავლენა მოახდინოს ან სხვაგვარად შეუშალოს ხელი სამართალნარმოებას, არ შეიძლება უმნიშვნელოდ ჩაითვალოს.

111. დაბოლოს, სასამართლო იმეორებს, რომ ზოგიერთმა დანაშაულმა, თავისი განსაკუთრებული სიმძიმიდან და მათდამი საზოგადოების დამოკიდებულებიდან გამომდინარე, შეიძლება გამოიწვიოს საზოგადოების შემფოთება, რამაც შეიძლება გაამართლოს პატიმრობის გარკვეული პერიოდი (იხ. I.A. v. France, 23 სექტემბერი, 1998, § 104, Reports of Judgments and Decisions 1998 VII, and Bouchet v. France, № 33591/96, § 43, 20 მარტი, 2001). გამონაცლის შემთხვევებში და საკმარისი საფუძვლის არსებობისას, ზემოხსენებული ფაქტორი შეიძლება გათვალისწინდეს კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტთან მიმართებით. თუმცა, ეს საფუძვლები შეიძლება სათანადოდ და საკმარისად ჩაითვალოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის ეფუძნება გარემოებებს, რომლებსაც შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ბრალდებულის გათავისუფლება რეალურად მიაყენებს ზიანს საზოგადოებრივ წესრიგს. გარდა ამისა, პატიმრობა კანონიერად ჩაითვლება, თუ საზოგადოებრივი წესრიგი კვლავ საფრთხის ქვეშ არის. აღნიშნულის განგრძობადობა არ უნდა იყოს პატი-

მრობის მომასწავებელი პირობა (იხ. *Kemmache v. France*, 27 ნოემბერი, 1991, § 52, Series A № 218, და *Tomasi v. France*, 27 აგვისტო, 1992, § 91, Series A № 241-A).

(b) ზემოხსენებული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

112. განმცხადებელი 2008 წლის 24 აპრილს დააკავეს, სასჯელი კი 2010 წლის 9 ივნისს შეეფარდა. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლის საჩივარი ეხება გამოძიებისა და სასამართლო განხილვისას წინასწარი პატიმრობის მთელ პერიოდს (განსხვავებისთვის იხ. *Kevin O'Dowd v. the United Kingdom*, № 7390/07, წე 71-77, 21 სექტემბერი, 2010), კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე, განსახილველი პერიოდი შეადგენს ორ წელს, ერთ თვესა და თხუთმეტ დღეს.

113. სასამართლოს მიაჩნია, რომ ფაქტობრივ გარემოებათა გათვალისწინებით, განმცხადებლის მიმართ ეჭვი საფუძვლიანი იყო და ზემოხსენებული პერიოდის განმავლობაში არსებობდა.

114. რაც შეეხება პატიმრობის შემდეგ პერიოდს, აღნიშნულთან დაკავშირებით, სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ამართლებდა თუ არა ეროვნული ხელისუფლების მიერ წარმოდგენილი საფუძვლები თავისუფლების აღკვეთას. როგორც დაკავების ოქმებიდან ირკვევა, ეროვნული სასამართლოები, განმცხადებლის პატიმრობის ვადის გაგრძელებისას, მიმაღვის და სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკს ასაბუთებდნენ ბრალდებების სერიოზულობითა და განმცხადებლის ქცევით 2008 წლის 24 აპრილს მის დაკავებამდე. სასამართლო თანმიმდევრულად განიხილავს სათანადო ასპექტებს – ისე, როგორც ეროვნულმა სასამართლოებმა მიუთითეს მათზე.

(i) მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებისა და სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკები

115. სასამართლო ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებლის დაკავება და მისი პატიმრობა ეფუძნებოდა ხელისუფლების წარმომადგენლების ინფორმაციას განმცხადებლის ქცევის შესახებ 2007 წლის ოქტომბრიდან 2008 წლის მარტამდე. სასამართლოს არ შეუძლია არ აღნიშნოს, რომ ამ პერიოდში განმცხადებელს მოწმის სტატუსი ჰქონდა. ყოველ შემთხვევაში, სასამართლოს არ წარედგინა რაიმე მასალა, რომელიც წარმოაჩენდა სათანადო ფაქტორებს 2007 წლის სექტემბრიდან 2008 წლის მარტამდე პერიოდთან დაკავშირებით, როგორც ეს აღნიშნულია 2009 წლის 11 მარტის დაკავების ოქმში (იხ. ზემოთ ჭ25).

116. ხელთ არსებული მასალების შესწავლის შემდეგ სასამართლო დარწმუნდა, რომ განმცხადებელი სათანადო იყო ინფორმირებული 2008 წლის 17 მარტს გამოცემული უწყებების შესახებ. თუმცა, არ იკვეთება, რომ მან რაიმე პასუხისმგებლობა აიღო თავდაპირველ აღკვეთის ღონისძიებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, თავისი საცხოვრებელი ქალაქიდან გაუსვლელობისა და სათანადო ქცევის შესახებ ვალდებულებასთან მიმართებით (იხ. ზემოთ ჭ59). მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებელი ეჭვმიტანილი გახლდათ და ვალდებული იყო, უწყებების მოთხოვნათა შესაბამისად ემოქმედა, სასამართლო ვერ ხედავს საკმარის მიზეზებს, რათა დაასკვნას, რომ განმცხადებლის ქცევა სარწმუნოს ხდიდა გამომძიებლისა და სასამართლოს ბრალდებებს, რაც ადასტურებდა რისკს, რომ ის თავს აარიდებდა მართლმსაჯულებას ან ხელს შეუშლიდა სამართალწარმოებას.

117. დაპატიმრების შესახებ გადაწყვეტილებაში ასევე აღნიშნული იყო დანაშაულებრივი ქმედებების ორგანიზებული ხასიათი, რომლის საფუძველზეც განმცხადებლისა და სხვა პირების მიმართ დაიწყო დევნა. განმცხადებელს მართლაც ედებოდა ბრალი დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობაში, რომელსაც ჰქონდა ჩამოყალიბებული სტრუქტურა; შედგებოდა სტაბილური წევრებისგან, რომელთაც დანაშაულებრივ ქმედებებში განაწილებული ჰქონდათ როლები; დადგენილი ჰქონდა დისკიპლინის წესები და გეგმები, რომლებიც მოიცავდა ასევე სხვა პირთა – მათ შორის, სამართალდამცველი სტრუქტურების თანამშრომელთა – მონაწილეობას. განმცხადებელს ბრალი წაეყენა სისხლის სამართლის მუხლით, რომლის საფუძველზეც, დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა ცალკე დანაშაულია. განმცხადებელს ასევე ბრალი ედებოდა ორგანიზებული ჯგუფის მიერ ჩადენილ ან დიდი ოდენობით მითვისებაში. ასევე, უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების წაქეზებაში, რამაც სერიოზული ზიანი გამოიწვია.

118 თუმცა, არსებული მსალები არ ადასტურებს, რომ საერთაშორისო დანაშაულებრივი ქმედებების შეთანხმებული ხასიათი შეადგენდა მნიშვნელოვან ნაწილს პატიმრობის შესახებ გადაწყვეტილებაში განვითარებული მსჯელობისა, რომელიც სასამართლოებმა გამოიტანეს წინასწარი გამოძიების დასრულების შემდეგ, 2008 წლის მაისში.

119. არ იქნა მოყვანილი რაიმე სხვა დამაჯერებელი საფუძველი, რომელიც დაადასტურებდა სამართალწარმოების შემდგომ სტადიებზე მიმალვისა და სამართალწარმოებისთვის ხელის შემლის რისკს, რაც, თავის მხრივ, გაამართლებდა განმცხადებლის 2-ნორიან პატიმრობას.

120. შესაბამისად, სასამართლოს გამოაქვს დასკვნა, რომ ისინი დამაჯერებლად არ დადასტურებულა.

(ii) ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი

121. სასამართლო აღნიშნავს: მიუხედავად იმისა, რომ დაკავების შესახებ ოქმში რისკი არ დადგენილა, ის ნახსენები იყო სამართალწარმოების მომდევნო ეტაპებზე, შემდგომი შეფასებების გარეშე, მაგალითად, 2009 წლის მარტში (იხ. ზემოთ ჭ19 და 25). თუმცა, არ დადგენილა, რომ შემდგომი დანაშაულის ჩადენის რისკი იყო დამაჯერებელი, და რომ აღვეთის ღონისძიება შესაფერისი გახლდათ, მაგალითად, განმცხადებლის მიერ ადრე ჩადენილი დანაშაულებისა ან მისი პიროვნებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, სასამართლოს არ მიაჩნია, რომ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი საკმარისად დადასტურდა.

(iii) საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა

122. სასამართლო ასევე ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ 2009 წლის ივლისიდან 2010 წლის აპრილამდე მოპასუხე სახელმწიფო და ეროვნული სასამართლოები ახსენებდნენ წინამდებარე საქმეში არსებულ “საზოგადოებრივი ინტერესსა და მნიშვნელობას” (იხ. ზემოთ ჭ 29 და 31). იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული აღქმული უნდა იქნას ისე, რომ პატიმრობის მიზეზად ისინი საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ინტერესს ასახელებენ, სასამართლო აღნიშნავს: რუსული კანონმდებლობის მიხედვით, საზოგადოებრივი წესრიგისთვის დანაშაულის შედეგად მიყენებული ზიანი არ არის წინასწარი პატიმრობის საფუძველი

(იხ. Aleksandr Makarov v. Russia, № 15217/07, ჯ 137, 12 მარტი, 2009). ნებისმიერ შემთხვევაში, პატიმრობის ასეთი საფუძველი არ იყო ნათლად წარმოჩენილი ეროვნული სასამართლოების მიერ. სასამართლოებს არ დაუსაბუთებიათ, თუ რატომ იყო აუცილებელი განმცხადებლის პატიმრობის გაგრძელება საზოგადოებრივი მღელვარების თავიდან ასაცილებლად. არც ის განუხილავთ, წარმოადგენდა თუ არა განმცხადებელი რაიმე საშიმროებას საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისთვის. შესაბამისად, მოპასუხე სახლემწიფოს არგუმენტები საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვასთან დაკავშირებით, არ შეიძლება ჩაითვალოს საკმარის საფუძვლად განმცხადებელის პატიმრობის გაგრძელებისთვის. სასამართლო იმეორებს, რომ სასამართლოს ფუნქცია არ არის იმ ეროვნული სასამართლოების ადგილის დაკავება, რომლებმაც განმცხადებლის პატიმრობასთან დაკავშირებით გამოიტანეს გადაწყვეტილება (იხ. Iljikov v. Bulgaria, № 33977/96, ჯ 86, 26 ივნისი, 2001).

123. დაბოლოს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის აგვისტოდან მარტამდე სასამართლოების მიერ მოტივირებულია იმით, რომ დაცვის მხარე კვლავ ეცნობოდა საქმის მასალებს, და რომ საქმე უდავოდ ძალიან დიდი იყო (იხ. ზემოთ გვ. 25). სასამართლოს მიაჩნია, რომ უბრალო მითითება საგამოძიებო ღონისძიებათა განხორციელების საჭიროებაზე – როგორიცაა ზემოხსენებული ღონისძიებები – არ არის სათანადო მსჯელობა, რომელიც ამართლებს პატიმრობის განვითარებადობას (ასევე იხ. Shteyn (Stein) v. Russia, № 23691/06, ჯ 117, 18 ივნისი, 2009). მისალებია ის ფაქტი, რომ სასამართლო განხილვამდე ბრალდებულებისათვის მიცემული დრო საქმის მასალების გასაცნობად მიზნად ისახავდა პროცედურული უფლებების, კერძოდ, კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 (b) და (g) ქვეპუნქტების დაცვას. თუმცა, პატიმრობის აღნიშნული პერიოდის გონივრულობა უნდა შეფასებულიყო შესაბამის რისკებსა და ინდივიდუალურ ფაქტორებზე მითითებით, რომლებიც დაბეჭითებით მოითხოვდა გადახვევას კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტით დადგენილი ინდივიდუალური თავისუფლების პატივისცემის წესიდან, უდანაშაულობის პრეზუმაციის გათვალისწინებით.

(iv) დასკვნა

124. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს გამოაქვს დასკვნა, რომ რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ წარმოადგინეს სათანადო და საკმარისი მიზეზები, რომლებიც გაამართლებდა განმცხადებლის პატიმრობის გახანგრძლივებას 2 წელსა და ერთ თვეზე მეტსანს. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.

IV. კონვენციის სხვა სავარაუდო დარღვევები

125. ბოლოს, განმცხადებელმა პრეტენზიები გამოთქვა კონვენციის მე-6 მუხლიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის საქმეში სასამართლო განხილვა-მდე წარმართულ სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით. 2010 წლის ნოემბერში მან ასევე წამოაყენა პრეტენზია წინასწარ პატიმრობის საკანში არსებული პირობების შესახებ, ასევე, სასამართლოს შენობაში მისი გადაადგილებისა და თავისუფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებით.

126. სასამართლომ განიხილა აღნიშნული პრეტენზიები, თუმცა, მის ხელთ არსებული მასალებიდან გამომდინარე და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში,

კალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

დაადგინა, რომ აღნიშნულთან მიმართებით, არ დარღვეულა კონვენციითა და დამატებითი ოქმებით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები. შესაბამისად, განაცხადის წარმომადგენლობის და მას უარი უნდა ეთქვას კონვენციის 35-ე მუხლის ჭ3(ა) და ჭ4-ის საფუძველზე.

V. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

127. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

“თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია ან მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა კანონმდებლობა დარღვევის მხოლოდ წანილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლის დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს”.

A. ზიანი

128. განმცხადებელი ითხოვს 200,000 ევროს მიყენებული არამატერიალური ზიანისთვის.

129. მთავრობის განცხადებით, აღნიშნული მოთხოვნა წინამდებარე განცხადში წამოყენებულ პრეტენზიებთან მიმართებით უადგილო იყო.

130 სასამართლო არ ეთანხმება აღნიშნულს და მიაჩნია, რომ განმცხადებლის მიერ განცდილი ტანჯვა და მწუხარება არ შეიძლება ანაზღაურდეს მხოლოდ დარღვევის აღიარებით. სასამართლომ დადგენილი დარღვევის ხასიათის გათვალისწინებით, სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, განმცხადებელს, მატერიალური ზიანის ანაზღაურების სახით, მიაკუთვნა 2,500 ევრო. ამას დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს.

B. ხარჯები

131. განმცხადებელმა ხარჯების ასანაზღაურებლად ასევე მოითხოვა 1,400 ევრო, რომელიც ქ-ნმა მ.ა. სამოილოვამ გადაუხადა ქ-ნ მ. მიხაილოვას სასამართლოს წინაშე განმცხადებლის წარმომადგენლობისთვის.

132. მთავრობა არ დაეთანხმა აღნიშნულ მოთხოვნას.

133. სასამართლოს პრატიკის მიხედვით, განმცხადებელს შეუძლია მოითხოვოს ხარჯების ანაზღაურება, თუ წარმოაჩენს, რომ ხარჯები წამდვილად და საჭიროებისამებრ გაიღო, ხოლო ხარჯის ოდენობა გონივრული იყო. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პრეტენზიების წანილი დაუშვებლად გამოცხადდა. წინამდებარე საქმეში, სასამართლომ, გაითვალისწინა რა მის ხელთ არსებული დოკუმენტები და ზემოხსენებული კრიტერიუმები, განმცხადებელს მიაკუთვნა 1,000 ევრო, რომელსაც დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რითაც შეიძლება ეს თახა დაიბეგროს. აღნიშნული თანხა უნდა გადაუხადონ ქ-ნ მ.ა. სამოილოვას.

C. საურავი

სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის

ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სენატული მიზანებიდან გამოდინარე, სასამართლო ერთხელ

1. აცხადებს დასაშვებად საჩივრებს 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე სამედიცინო მომსახურების, ასევე, გამოძიებისა და სასამართლო განხილვისას წინასწარი პატიმრობის ხანგრძლივობის შესახებ, ხოლო განაცხადის დანარჩენ ნაწილს დაუშვებლად აცხადებს.
2. ადგენს, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-3 მუხლი.
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.
4. ადგენს:
 - (a) კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში, მოპასუხე სახელმწიფომ განმცხადებელს უნდა გადაუსადოს 2,500 ევრო (ორი ათას ხუთასი ევრო) მიყენებული ზიანისათვის, რასაც დაემატება ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
 - (b) მოპასუხე სახელმწიფომ ქ-ნ მ.ა. სამოილოვას, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, განეული ხარჯების ასანაზღაურებლად უნდა გადაუხადოს 1,000 ევრო (ათასი ევრო), რასაც დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
 - (c) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტიანი განაკვეთი.
5. უარყოფს განმცხადებლების მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2012 წლის 24 იანვარს, სასამართლო რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნიელსენი
რეგისტრატორი

პიირ ლორენზენი
თავმჯდომარე